הכי גרסי' בתוספתא מימינו למזרח הדרך . ולא גרסי' וימינו דכיון שהולך מעכו לכזיב לעולם ימינו הוי למזרח הדרך ומיהו י"ל דפעמים הדרך מתעקש ואין ימינו למזרח : **ויכזיב** תגא סימנא הכי . פי' בקונטרס ומי מציבת חדא רלועה לאתנוחי בה סימנא וקשה וכי אין לתנא ליין גבולי ארץ ישראל ועוד מאי ראיה מייתי מרב פפא דאמר למזרחה של מסילה דמזרח מזרח אמסילה : **הא** רבי יהודה הא רבנן . תע"ג דקרקעות המיס הוי כארץ ישראל גרע הכא ממובלעת דלעיל ואם תאמר ומה ענין גט אצל מעשר אלו המביא גט בעלייה בארץ ישראל יחשב כמביא בחוצה לארץ משום דעבר הכא שם מחוצה לארץ פעור ממעשר ואומר ר"י דלא דמי דעלייה קרקע שתחתיה בר זריעה היא ולאוי להתחייב במעשר ושביעית מה שאין כן בספינה :

אמר ר' יהודה אימתי . משמע דאימתי דר' יהודה בא לאחוק ואם תאמר בפרק חלון (עירובין דף פא:) ובזה בורר (סנהדרין דף כד:) אמר ר' יהושע בן לוי כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש ור' יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק אלמא לכ"ע אימתי לפרש וי"ל דר' ירמיה דהכא סבר כרמי בר חמא דאית ליה בפרק זה בורר (שם דף כה.) דאפי' אימתי לחלוק ולפי זה לא גרסי' בשמעתין אמר ר' יוחנן ענין נקוב המוגה על גבי יתדות בתו למחלוקת ר"י ורבנן כמו שכתוב במקלת ספרים דר' יוחנן אית ליה אימתי לפרש אלא אמר רב הונא ואית דגרסי ר' זירא כדאיתא בדוב ספרים ועוד י"ל דגרלה כספרים דגרסי בס"פ חלון (עירובין ל' פא:) כל מקום שאמר רבי יהודה במשנתנו אימתי ובמה כו' דדוקא במשנה אימתי לפרש אבל בברייתא לא ותני תנאי תליא דר' יהודה והכא ברייתא היא דהא במשנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) לא מסיים בה אבל אין הספינה נושאת פטורה כדמסיים הכא ומהי דבמתני' דחלה בא לפרש לחלוק אבל קשה דבפ' חלון ובפרק זה בורר פריך מכח ברייתא דקתני וחכ"א ומוכח מברייתא דבמתני' נמי אתא לחלוק וי"ל דהוה מלי לשנויי ההוא תנא אחריני הוא דבמתני' לעולם בא לפרש אלא משום דמשכח תנא בהדיא קא משני הכא ר' יהודה משום ר' נרפון היא דתניא כו' וכן ל"ל דדוקא במשנה אימתי לפרש דבפ' כסוי הדם (חולין דף פח.) תניא וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניזק כו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא ומעמא דר' יהודה מפרש התם דקסבר דמו מקלת דמו וע"כ דפליג אתנ"ק דבהדיא קתני תנא קמא כל דמו ופוסק התם ר"ם כר' יהודה דבמתניתין דהתם בא לפרש ומיהו שמא רבנן דברייתא עיקר והוי ר' יהודה דמתניתין יחיד במקום רבים דברייתא וכהאי גוונא איכא בפרק קמא דסוכה (דף יד*) : **עציץ** נקוב . פירש בקונטרס דספינה דלעיל של חרס ואינה צריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמרי' במנחות אבל עציץ של עץ בעי נקיבה וגרלה דרליבו *מסוף פרק כל הקרבנות (מנחות דף פד:) דאמר תנא חדא שבגג ושבחורבה שבספינה ושבעלין מציא וקורא ותניא אידך מציא ואינו קורא ומשני עציץ אעלין לא קשיא כאן בנקוב כאן בשאינו נקוב ספינה אספינה נמי לא קשיא כאן בשל עץ וכאן בשל חרס ומדלא משני בספינה כאן בנקובה כו' מכלל דשל חרס אפי' איכא נקובה הוא כנקובה ואתא לאשמועינן חדוש אחר בספינה שאינו בעלין וקשה לפירושו דאמר לקמן בפ"ב (דף כא:) כתבו על חרס של עלין נקוב כשר משמע דחרס בעי נקיבה דאי לאו הכי מאי רבותא הוא בנקוב עפי מבשאינו נקוב ומשמע נמי דעלין של חרס הוא ורבינו שמואל ב"מ הביא מתוספתא דשביעית *דתניא הטומן את הלוף בשביעית ר"מ אומר דרך ארץ טומנו בעלין שלא יגמח ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר ונתחס בכלי חרס וגו' אלמא שהם עלין של חרס הוא וגרלה לר"מ להפך דשל חרס בעי נקיבה ושל עץ לא בעי נקיבה שהוא מתלחלח יותר מן החרס ואתי שפיר דשהם ספינה היא של עץ ובמנחות (דף פד:) נמי מוכח דקאמר כאן בשל עץ כאן בשל חרס שמזכיר תחילה אותו שמציא וקורא כמו שמזכיר כי משני התם אגב וחורבה ועלין והכא לא מצי לשנויי כאן בשל חרס כאן בשל עץ א"נ כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה כדמשני התם דהכא דאיכא גושפת לר' יהודה מדהוא חו"ל לענין מעשר תציא נמי חו"ל לענין גט הייט דשם חו"ל על המקום ל"ל בפני נכתב ואע"ג דשכיחי וגמירי כדי שלא תחלוק במדינה היס אבל בגושפת לר' יהודה ולרבנן אפי' בשאינה גושפת כיון דשם א"י על המקום תע"פ שמחמת הכלי אינו חייב במעשר בשביל כך לא יחשב כחוצה לארץ לענין גט* : **דילמא** לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהודה . כן הוא האמת דעלין כמחובר דבפ' השולח (לקמן דף נ.) אמרי' אין כותבין פרוזבול אלא על עלין נקוב ומוקין לה דמנחת אסיכי והא דקאמר הכא עד כאן לא קאמרי ר בנן אלא בספינה משמע דבעלין לכ"ע לא הוי כמחובר דימויא בעלמא הוא והא דאמר בשבת בפרק המוליא יין (דף פח:) אלי פרפיסא דמנחת אלרעא ואתנה אסיכי חייב במעשר בשביל כך לא יחשב כחוצה לארץ לענין גט* : **דילמא** לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהודה . כן הוא האמת דעלין כמחובר דבפ' השולח (לקמן דף נ.) אמרי' אין כותבין פרוזבול אלא על עלין נקוב ומוקין לה דמנחת אסיכי והא דקאמר הכא עד כאן לא קאמרי ר בנן אלא בספינה משמע דבעלין לכ"ע לא הוי כמחובר דימויא בעלמא הוא והא דאמר בשבת בפרק המוליא יין (דף פח:) אלי פרפיסא דמנחת אלרעא ואתנה אסיכי חייב במעשר בשביל כך לא יחשב כחוצה לארץ לענין גט* : **דילמא** לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהודה . כן הוא האמת דעלין כמחובר דבפ' השולח (לקמן דף נ.) אמרי' אין כותבין פרוזבול אלא על עלין נקוב ומוקין לה דמנחת אסיכי והא דקאמר הכא עד כאן לא קאמרי ר בנן אלא בספינה משמע דבעלין לכ"ע לא הוי כמחובר דימויא בעלמא הוא והא דאמר

כל

ועניתיך אמר מר זוטרא "אפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה "לא אענך עוד" תני רב יוסף שוב אין מראין לו סימני עניות : רבי יהודה אומר מרקם למזרח כו' : למימרא דעכו לצפונה דא"י קיימא ורמינהו "היה מהלך מעכו לכזיב [א] מימינו למזרח הדרך-טמאה משום ארץ העמים ופטורה מן המעשר ומן השביעית עד שיודע לך שהיא חייבת,משמאלו למערב-הדרך טהורה משום ארץ העמים וחייבת במעשר ובשביעית עד שיודע לך שהיא פטורה,עד היכן? עד כזיב,רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו עד לבלבו אמר אביי *רצועה נפקא, ויהלב תנא סימנא הכי? אין, קרא נמי יהיב סימנא דכתיב ויאמרו הנה חג ה' בשילו מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מזרחה השמש למסלה העולה מבית אל שכמה ומנגב ללבונה ואמר רב פפא למזרחה של מסלה, תנא חדא המביא גט בספינה: כמביא בא"י ותניא אידך במביא בחו"ל ל"א ר' ירמיה לא קשיא הא ר' יהודה הא רבנן *דתנן "עפר חו"ל הבא בספינה לארץ חייב במעשר ובשביעית א"ר יהודה אימתי בזמן שהספינה גוששת אבל אין הספינה גוששת פטור אביי אמר הא והא ר' יהודה היא ול"ק כאן בזמן שאין הספינה גוששת כאן בזמן שהספינה גוששת א"ר זירא עציץ נקוב המונח על גבי יתדות באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן אמר רבא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ר' יהודה הרם אלא בספינה העשויה

המביא גט בספינה . שנכתב בספינה וקא ס"ד דבהרות דארץ ישראל קאמר : **כמביא בארץ ישראל.** כלומר מביאה דרך יבשה ואין צריך לומר "בפני נכתב" : **והניח אידך כמביא בחוצה לארץ** . שהגיה אין לו תורת יבשה לכל תורת הארץ : **עפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ** . וזרעו בספינה ולמחה והספינה של חרס היא ואינה צריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמר במנחות (דף פד:) : **מייבא במעשר ובשביעית** . שהגהרות שבארץ ישראל הרי הם כארץ ישראל : **גושפת** . מגשפת בקרקע שאין המים עמוקים : **עלין** . של עץ נקוב המונח על גבי יתדות : **באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן** . לרבנן אוירא כמאן דמנחת דמי ולרבי יהודה לא מיתייב במעשר מדאורייתא עד דמנחת אחרעא :

העשויה

ופניתיך לא אענך עוד . סופיה דהמוא קרא הוא : **למימרא דעכו לצפונה דארץ ישראל קיימא** . בסוף הלצון : **מימינו למזרח הדרך** . → האמת משמע לן דעכו קיימא בגבול מזרחה של ארץ ישראל משוך ממקום לצפונה יום או יומים לגד הדרום וכזיב במקום מזרחית תורה אור לצפונה ודרך המהלכת מעכו לכזיב היה מגבול מזרח לא"י הילכך כשמהלך מעכו לכזיב דהייט מדרום לצפון הוי ימינו למזרחית הדרך : **עמאה** . הארץ שהיא לימין המסילה : **משוס ארץ העמים** . דגזרו טומאה על ארץ העמים : **ופטורה כו'** . כדין חוצה לארץ : **עד שיודע לך כו'** . כלומר לעולם חזקת ימין הדרך מעכו ועד כזיב = ארץ העמים אלא א"כ תבא למקום שיאמר לך בקי כאן הדרך מתעקש וכנגם לצון א"י קלא וימין הדרך הוי ארץ ישראל : **למערב** . הדרך : **לבלבו** . שם מקום אלמא עכו משבה לגד דרום וכזיב במקלוט : **לרוחב נפקא** . לעולם עכו בצפון ריבוע דא"י היא אלא שרלוטה קלרה יולאת עוד מעכו לגד צפון והיא מא"י :

מערב

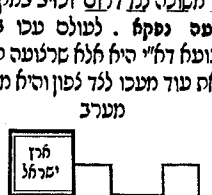

מזרח

ויכזיב תגא סימנא . אתמוהי מתמה מי מציבא חדא רלוטה לאתנוחי הגא סימנא עלה : **קרא נמי יהיב סימנא** . רלוטה כגון מסילה : **ואמר רב פפא למזרחה של מסילה** . קאמר קרא דקיימא שילה דהא "מצפונה לבית אל" כתיב ועל כרחך "מזרחה השמש" אמסילה קאי, שילה מצפון לבית אל ובמזרחה של מסילה ובדרומה של לבונה :

מערב

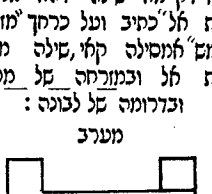

מזרח

הגהות הגר"א

[א] גמ' מימינו למזרח הדרך טהורה כו' למערב הדרך טמאה כו' כל"ל . וכ"כ כן הוא גי' תוספתא וכירושלמי וע"כ ע"פ גמ' כי עכו וכזיב במערבו הן :

מסורת הש"ס

[תוספתא דתרומות פי"ח]

[קידושין עב.]

תלה פ"ב מ"ב

מלרת הסוגיות לשון גד הגהות לשון ה' הגרי"ת

נוסח/מהגה

ג תשובות ל"שב סתרוף בדין גט שנכתב בספינה בארץ ישראל [לפי התוס' ד"ה אמר ר' יהודה ל"ל דתניא]

תוספות רי"ד

נאסרו הכל : ר' יהודה אומר מרקם למזרח. פי' שאינו מרקם לצפון גבול א"י ובפני נחתם] ומשם ולחוקיא"ח"ל וצ"ל[בפני נכתב ובפני נחתם] רקם עשרה במזרח א"י היא ח"ל ואשקלון ברומה של א"י והיא ח"ל ועכו בצפונה של א"י והיא ח"ל ולמערב לא הוצרכו ליתן גבול שהים מגבול מערבה בדכתיב וגבול ים והיה לכם הים [הגדול] וגבול וכו' כדפי' המורה ואי ק' היכי אמרי' דאשקלון היא ח"ל לכ"ע ועכו היא ח"ל לר' יהודה והכתיב בתחלת ספר שופטים וילכד יהודה את עזה ואת גבולה ואת אשקלון ואת גבולה וכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו אלמא ה) י"ל הרבה כרכים בכשום עולי מצרים ולא בכשום עולי בבל כדאמרי' בפ"ק דחולין ומתני' בבית שני מיירי :

ה) נראה דמסכר כאן ול"ל אלמא הכם מא"י ו"ל הרבה כו' . ועי' תוס' לעיל כ' ד"ה ואתקלון .

נוסח כללי לאד ה מיי' סס הלכ"ג: גבולות ארץ ישראל

נוסח ו) האמת עדיו הוא הגבול הגבולי של ארץ ישראל

ב) האמת נותנת כסימן לגבול ודבר קל כמו מסלה

נוסח/מהגה

ל"ל מרים

[פ"ד ע"ם]

[אם לא מצאתי ולכאורה כוונתם על דף יגו]

[וע' תוס' מנחות פד: ד"ה כאן וכו' אתיבו עפי']

[ע' תוס' שבת פח. ד"ה והניחו]